

Kim Philby, a mesterkém

2013 október 31. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

4

Átlag: 4 (1 szavazat)

Mérték

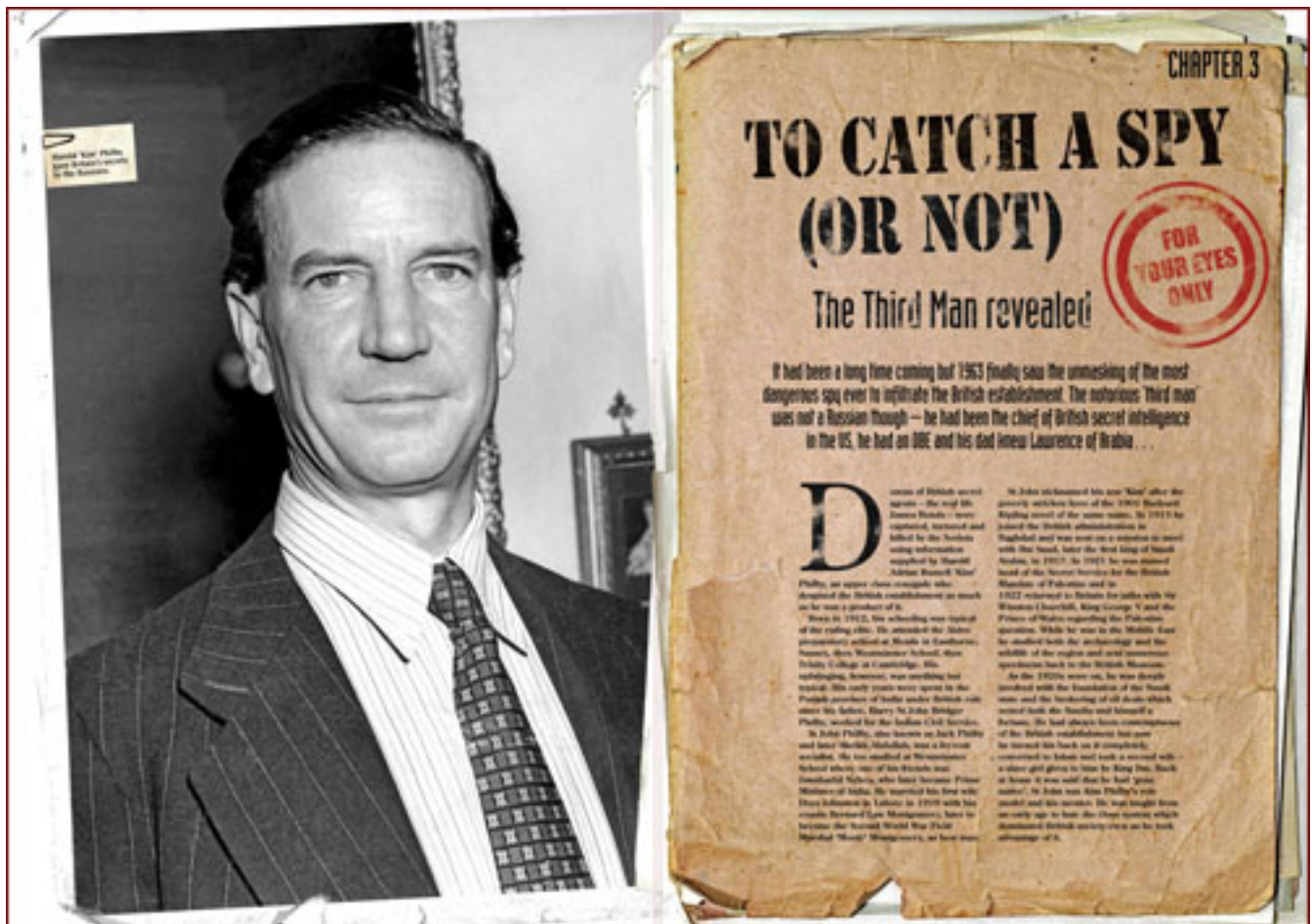
Ötven évvel ezelőtt 1963. július 30-án úgy tűnt, hogy pont került a brit titkosszolgálat legsötétebb történetének végére.

Moszkvába nemzetközi sajtótájékoztatót bejelentettek, hogy a szovjet kormány politikai menedékjogot adott Kim Philbynek.

A hírek az adott különös jelentőséget, hogy a menekült nyolc évvel korábban a brit kémelhárítás egyik vezetője volt, s legfőbb feladata a kommunista országot felforgató tevékenységének megghiúsítása volt.

Philby az úgynevezett cambridge-i ötök harmadik embere volt – egyike azoknak a megbízható származású, nagy műveltségű fiataloknak, akiknek az útja a nagynevű Trinity Collage-ból vezetett a szovjet hírszerzéséhez.

Harold Adrian Russell Philby egy magas rangú brit gyarmati tisztségviselő fiaként 1912-ben született Indiában. Az egyetemen a kommunista párttag Maurice Dobb közgazdászprofesszor hatása alá került – többek feltételezése szerint ő szervezte be, s tagja lett a „Cambridge-i Apostolok” nevű vitakörnek; innen került ki az „ötök” három másik biztosan azonosított tagja is: Donald Duart Maclean (1913-1983), Guy Burgess (1911-1963) és Anthony Blunt (1907-1983).

Philby húszéves volt, amikor Berlinben Papen kancellárválasztását végignézte, és kiváló képességeivel meglehetősen jól prognosztizálta, merre is halad Németország. Visszatért Cambridge-be, lediplomázott, majd Bécsbe ment. Beleszeretett szállásadója leányában, egy osztrák, illetőleg magyar származású, már elvált fiatalasszonyba, s rövidesen össze is házasodtak. Nagyon valószínű, hogy Bécsben került közvetlen kapcsolatba a szovjet hírszerzéssel.

A fiatal pár 1934-ben Londonba költözött, s a Philby tudatosan építette fel titkosszolgálati karrierjét. Látványosan

szakított kommunistagyanús múltjával, belépett egy nácibarát egyesületbe, s amikor Németországba utazott, a külügyminisztériumban is fogadták – állítólag maga Ribbentrop is.

A The Times többször felkérte cikkírára, nevét egyre többen ismerték, és képességeinek köszönhetően a lap megbízta, hogy legyen tudósítója a polgárháborús Spanyolországból. A személyről keveset tudunk meg, hiszen nem bizonyított történetek egyike, hogy Sztálin vagy környezetének parancsára Philbyt Franco meggyilkolására is utasították, majd a döntést visszavonták.

Spanyolországból való hazatérése után szervezték be a brit kémelhárításba – innen datálódik kettős ügynöki élete. Szédületes karriert futott be, rövid idő után alosztályvezető, a szolgálat egyik vezetője lett. A szerencse is segítette: apjának egyik barátja a külföldi hírszerző iroda, az MI6 vezetője volt. Minthogy egy épületben dolgoztak, Philby a családi kapcsolat révén rendkívül értékes információkhoz jutott a Szovjetunióban dolgozott ügynökről. Nyilván kapcsolatteremtő képessége is nagyszerű lehetett, mert ő volt az MI5 egyetlen magas beosztású tisztje, aki jó kapcsolatot tudott kiépíteni a konkurens MI6, a hírszerzés vezetőjével.

A háború alatt szoros viszonyt washingtoni OSS-szel, a CIA elődszervezetével, így immár az amerikai hírszerzésétől is begyűjtött információkat Moszkva számára.

Ekkorra már megjelentek fölötté a viharfelhők – ám a veszélyeket akkor még sikerült elhárítani. 1945 decemberében egy szovjet hírszerző Isztambulban dezertálni jelentkezett, s egyikük Philby lett volna – leleplezését kínálta fel. Philby azonnal értesítette Moszkvát: a tisztet Törökországban elrabolták, Moszkvába vitték, s kihallgatása után kivégezték.

A karrier nem tört meg: 1949-ben Washingtonba helyezték, ő lett a CIA és a brit hírszerzés közötti kapcsolattartó. Ebben a minőségében szerzett tudomást az amerikai-brit „Venona hadműveletről”, amely révén megfejtették a szovjet kémek kódrendszerét. Philby 1951-ben ennek révén szerzett tudomást az ugyancsak fontos posztokat betöltő kettős ügynök egyetemi társak Guy Burgess és Donald MacLean leleplezéséről. Még idejében lépni tudott, s a „cambridge-i kettős” – talán egy nappal a tervezett letartóztatásuk előtt – Moszkvába menekült.

A dezertálásnak óriási nemzetközi visszhangja volt, s felbolygatta nemcsak az MI5 és az MI6 belső szervezetét, hanem a brit belpolitikát is. A gyanú egyebek között Philbyre is ráterelődő, sőt egyre inkább ő lett a legkomolyabban gyanúsított személy, csupán a konkrét vádpontok hiányoztak, Philby elébe ment a veszélynek, sajtókonferencián utasította vissza a gyanúsítást, és Harold Macmillan akkori külügyminiszter, a későbbi miniszterelnök is kiállt mellette: „Amúgy Philby úr a kormány szolgálatában lelkiismeretesen végrehajtja a kötelességeit – jelentette ki -, nincs okom arra, hogy árulással vádoljam őt.”

A titkosszolgálatnál azonban nem maradhatott tovább – újságíróként kezdett el dolgozni a Közel-Keleten. 1961-ben két irányból is szorulni kezdett a hurok. A CIA rájött, hogy a szovjeteknek tudomásukra jutott a kódrendszer megfejtése, s az első számú gyanúsítottjuk Philby lett. Egy „megfordított” szovjet hírszerző, bizonyos Anatolij Golicin – tőle származik a „cambridge-i ötök” megnevezés, jóllehet valamennyiüket nem tudta azonosítani – olyan anyagokat adott át a briteknek, amelyekből egyértelművé lett Philby kémtevékenysége. Az elhárítás azonnal kiküldte emberét Bejrútba, Philby vallomást is tett, majd a KGB megszervezte a kimenekítését.

Személyes sorsa ezek után már fordulatoktól mentes. Mindvégig hangoztatta, hogy amit tett, azt meggyőződéssel csinálta, s igazi hazájának fiatal korától a Szovjetuniót tekintette. Híres és megbecsült ember lett, kitüntetésekkel, tábornoki ranggal jutalmazták, s miután harmadik felesége elvált tőle, Moszkvában ismét megnősült. 1988-ban halt meg. Időrendben haladva most kell szólnunk a „negyedikről”, Anthony Bluntról, akinek múltját 1979-ben egy oknyomozó újságíró tárta a nyilvánosság elé. Blunt a nemzetközi tekintélyes művészettörténész akkor a brit Királyi Képtár igazgatója volt.

A leleplezés után Margaret Thatcher miniszterelnök-asszonynak is meg kellett szólalnia: beismerte, hogy Blunt már 1964-ben lebukott, és a vizsgálat során be is vallotta, a megelőző 15 évben a szovjet hírszerzésnek dolgozott. A miniszterelnök-asszony szerint Blunt a vallomás idején (1964-ben) már olyan pozícióban volt, hogy nem fért hozzá titkos adatokhoz, és a f?államügyész titokban hivatalos büntetlenséget ígért neki annak fejében, ha elmond mindent. Blunt állítólag jelent?s mennyiség? információt szállított, és miniszterelnök-asszony szerint az információ értékét növelte, hogy a vallomás tényét nem fedték fel a nyilvánosság, illetve a szovjetek el?tt.

Az „ötödik” személyre vonatkozóan id?r?l id?re ma is felbukkannak feltételezések – a dönt? bizonyíték azonban még hiányzik.

BBC History Magazin

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
